

A NAGY CSENDŐR.

BAKOS Jenő csendőrfőhadnagy úr rettenetesen dühös volt. Elkáromkodta már az összes kaszárnyában tanult káromkodásait s most újabbakon törte a fejét, nagyokon és kacskaringósakon, amikbe belecsavarinthatja a mérgét. Erre a pogány műveletre volt is némi oka Bakos Jenő csendőrfőhadnagy úrnak. Egyrészből azért, mert Ella asszony nincs tíz perce, hogy táviratozott Budapestről, hogy az anyai házban nagyon jól érzi magát s sok csókot küldve, még három napot marad, más- és nagyobbbrészt pedig azért, mert az összes csendőri nyomozások fiaskót mondtak tegnap estére s ő szolgabírótól alispánig, sőt följebről is rakhatja zsebre a gúnyolódást, avagy az esetleges orrokat s fuccs a soronkívüli előléptetésnek.

Jasztrab Kajetán eltűnt, mint ha a föld nyelte volna el. Az egész örs két hétig, éjjel-nappal föl váltva kutatott utána, bejárták az egész járást és sehol sem akadtak nyomára, pedig minden jel arra mutatott, hogy itt rejtőzködik valahol.

Egy menedéke volt még a főhadnagy úrnak, egy reménysége: Szabó Lőrinc, a nagy csendőr, ki a multkori nyomozásban lábtörést szenvedén, ma jön meg a déli vonattal a helyőrségi kórházból. Brillians csendőr volt ez a Szabó Lőrinc, parasztsorból verte fel magát tiszt-helyettségé a tudásával és a rettentő akaratával. Mert akarata szinte ijesztő volt neki. Ha valamit egyszer föltett magában, azt keresztlvitte, ha minden tört-szakadt is. Sárga szemei égtek, sovány arcán kidagadtak az izmok, ha kereste a helyes nyomot s ha egyszer ráakadt, hihetetlen fáradságokon át képes volt hetekig akár kenyéren-vízen hajszolni. Olyan volt, mint egy nagyszerű véreb. Amit egyszer megfogott, el nem engedte, ha minden foga kitört is belé.

Ezt az embert várta a főhadnagy úr. Amint hogy nem is hiába várta, mert fél kettőkor, ahogy a vonat megjött, kemény léptekkel fordult be a laktanya udvarára s a hidegtől pirosra csipett arccal fesziesen jelentkezett.

— Főhadnagy úrnak alázatosan jelentem, megérkeztem!

A főhadnagy nagyot örült. Kezet adott neki.

— No, hogy van, Szabó? Meggyógyult? Csak komótosan álljon.

— Köszönöm, főhadnagy úr, egészen meg.

A főhadnagy dörzsölte a kezeit.

— Nagyon jól van. Vesse csak le a kabátját, aztán jöjjön vissza hamarosan, meg akarom ezt a Jasztrab-ügyet beszélni magával.

Hosszasan tanácskoztak s a végén Szabó Lőrinc tiszteletteljesen, de keményen jelentette ki :

— Majd én előkerítem, főhadnagy úr.

— Jól van, Szabó — mondta a főhadnagy. — Ha sikerül, gondoskodni fogok róla, hogy magasabb helyről is megkapja az elismerését és a jutalmát.

— Nem azért teszem, főhadnagy úr.

— Tudom. Kötelességből. Derék csendőr maga, Szabó, rászolgál a dísznevére. De azért csak bizza rám. Vegyen maga mellé annyi embert, amennyit csak akar az őrségből s Isten nevében aztán fogjanak hozzá.

Szabó ekkor egy furcsát mondott.

— Majd egyedül, főhadnagy úr, ha meg tetszik engedni.

— Egyedül? — csodálkozott a főhadnagy.

— Igenis, alásan kérem. Ez személyes ügyem.

A főhadnagy a kilátásba helyezett elismerésre és jutalomra gondolt s azt mondta :

— Értem.

Aztán gondolkozott egy kicsit.

— Ez ugyan szabályellenes, Szabó, azt maga is épúgy tudja, mint én. De hát magára való tekintettel, nem bánom, tegye, ahogy akarja.

S elbúcsúzott.

— Hát Isten vele, Szabó. Vigyázzon magára. Szerencsét nem kívánok, az nem jó. De óvatos legyen. A fegyverét mindig töltve tartsa.

Kezet nyujtott neki s elbocsátotta. S azt hitte, érti ezt a személyes ügyet.

Pedig nem értette.

Mert nem a jutalom hajszolta ezt a szikár, kemény embert. Nagy előzménye volt annak, hogy Szabó Lőrinc egyedül akarta lebonyolítani az ügyet. Jasztrab Kajetánnal együtt gyerekeskedtek, egy faluban nőttek fel, ide talán a hetedikben vagy nyolcadikban s az órás fiával nagyon jó viszonyt tartott fenn az értelmes parasztfiú. Mert órás volt az apja Jasztrab Kajetánnak, megtermett, szuszogó morva ember s hogy Kajetánból Kajetán lett és nem József vagy István, annak az a nyitja, hogy éppen Kajetán-napján született s a vallásos morva egyszeriben ezt tette meg a fia védőszentjének. Derék szál legény lett aztán Jasztrab Kajetán. Közben három vagy négy gimnáziumot is végzett, de meghalt az apja s a lakatosmesterséget választotta életpályájának. Húszéves korára első lakatossegéd lett a faluban. Akkor katonáskodott, majd utána Pestre ment tökéletesíteni magát a mesterségében s mire visszajött, hallgatag, csöndesléptű, magábfordult ember lett; koránál jóval öregebb, furcsa szavakat mondott, amiket csak úgy bámultak a falusiak; kocsmába nem járt, de otthon órákig elolvasgatott vagy álmodó, nagy, kék szemével nézte az esti eget. Amolyan rajongó dilettánsa lett az életnek, ki nagy gondolatokban éli ki magát.

A háború aztán megint katonának törte, végignyavalygott kint három esztendő, akkor egy keserves comblövés miatt rokkant lett s Szabóval, kinek hosszabb szabadsága volt, együtt érkeztek meg a faluba. Kajetán már akkor huszonnyolcéves volt, Szabó harminchárom, kitüntetéssel, őrmesteri ranggal s bár ég-föld volt már köztük a különbség, még mindig jóban voltak, úgyannyira, hogy Hegyi Krisztinához is együtt kezdtek járogatni. Szabó őrmesteresen és rangosan, Jasztrab Kajetán örök hallgató arcával s nagy, álmokat látó, kék szemével. Úgy esett aztán később, hogy a szórakozási szándék mindkettőjükénél komolyabbra fordult, titokban már vicsorgattak egymásra, de azért csak együtt jártak mutatott barátsággal a lányhoz, míg Szabó újra a frontra, Jasztrab Kajetán Pestre nem került.

Sűrűn jöttek aztán a lapok a frontról, szép, hosszú és komoly levelek Budapestről, melyekben egy szelíd, mindent az asszonyban kereső ember nagy rajongása nyilatkozott. A lány eddig csak könnyű és únt bókokat hallott a községi irnoktól, egyszerű, paraszti szavakat a gazdalegényektől, melyek sohasem fogták meg valami különösen s így ezek a levelek a mélyéig kavartak, húzták Jasztrab Kajetán felé, kit valami szokatlan embernek látott.

Sűrűn válaszolgotott s hamarosan megegyeztek, hogy Kajetán levélben megkéri a kezét, pünkösdre lejön és megtartják az esküvőt. Így is lett.

Jasztrab Kajetán hazajött s elvitte magával Hegyi Krisztinát Budapestre. Mire Szabó hazajött, már hült helye volt a leánynak. Az összekapta a száját s kemény fogadalmat tett, hogy megbosszulja magát. A háború utáni keserves időket otthon élte végig hallgatagon és komoran, nevetni sohase látták s hogy a kommun elmúlt, csendőrnök jelentkezett. Ott megszerették a tettere kész, értelmes, komoly embert s hamarosan hirre tett szert.

De sohasem felejtette el Hegyi Krisztinát, úgy gondolt a lányra, mint ellopott életére s a bosszú mint egy örök szű rágott benne.

Múltak az évek s Jasztrab Kajetánék élete rosszra fordult Budapestben. Munka alig volt, Kajetán hol keresett, hol nem s a szobák sarkaiban ott kuncogott már az inség. Jasztrab Kajetán heteken át loholt a városban, de alig tudott itt-ott egy kis alkalmi munkát elcsipni, amiből ép hogy tengetni tudták magukat. Az asszonyon, bár örök jókedvet tettetett, látta Jasztrab Kajetán, hogy a jókedv alatt kétségbeesést takargat, fogy és egyre sápadtabb lesz. Éjszakákon azon csípte, hogy sóhajtozik és sir s ezek rettenetes kínok voltak az embernek, aki, látva az asszony nagy-nagy jóságát, most még jobban szerette.

Egyszer aztán elakadt valami gyárban. Kis fizetéssel ugyan, de ez is jobb volt a semminél. Legalább biztos kereset volt, ami, beosztva az asszony szorgos újjai alatt, mégis csak rendesebb élelemmé és nyugodtabb otthonná vált. Délben bevitte neki az asszony az ebédet s este Jasztrab Kajetán rohant haza meghatott szemekkel, mint egy szentet

nézte a konyhában dolgozgató asszonyt. Úgy élt az életében Hegyi Krisztina, mint egy nagy áhitat, a széltől is óvta volna s legszívesebben oltárra szeretne volna tenni, hogy imádkozzon előtte, mint csendes, mély templomokban szokás. Semmi érzékeny pontja nem volt már, csak az asszony. Akármit megtett, akármit elviselt, de az asszony egy szomorúságért ölni tudott volna.

Egyik nap pénz kellett neki. Valamit venni akart, talán születésnapja közeledett az asszonynak s hogy a második emelet vészlépcsőjének erkélyén, ahol épen átment, találkozott a munkavezetővel, megállította és kérte, hogy adjon neki előleget. Az sohasem szeretne Jasztrab Kajetánt, nagy, furcsa, kék szemű örök titkok voltak neki és örökké nyugtalanította ez a szálás, hallgató ember. Keményen dobta ki a szót:

— Nem lehet!

Kajetán könyörgésre fogta a dolgot. Olyan szépen kitervezte magában, ahogy kicsomagolja az ajándékát, ahogy nézi az asszony arcát s hallgatja a pazarlásért csendes és szelíd szemrehányásait, hogy csaknem sírva fakadt. Kérlelte a kövér munkavezetőt s annak egyszerre csak eszébe jutott, hogy milyen szép felesége van Jasztrab Kajetánnak. Látta párszor, mikor behozta az urának az ebédet, hát gondolt egyet s szólt:

— No, nem bánom. Majd holnap reggel küldje be az irodámba hozzám a feleségét érte.

Kajetánnal rettentőt fordult a világ. Tudta, hogy ez mit jelent. A vére nagy rótákkal indult fel fejébe. Rekedt volt a hangja, mikor azt kérdezte:

— Hogyan?

— Majd küldje be a feleségét!

Kajetán a vérmes arcára meredt s egyszerre azt érezte, hogy neki kell rontania. Elkapta, felemelte, megrázta rettentő indulattal s azt mondják, ledobta a második emeletről. Hogy meghalt, ezt már nem is tudta. Mikor a lármára kiszaladtak és lefoglák, locsogott az orrából a vér. Ez volt még a szerencséje, másként talán guta üti ott.

Törvény jött ezután.

Senki se tudta, hogy történt, mint történt. Jasztrab Kajetán mentegette ugyan magát, a védője is minden érvet felsorakoztatott s mindenki szelíd és békés embernek ismerte, de pár évvel a forradalom után történt, könnyen mást gondolhatott... Elítélték Jasztrab Kajetánt hat esztendőre.

Elcsuklott erre az ítéletre, mert már gyereket várt az asszonytól. De csak bezárták s éjjel az ágyán sokszor sírt, mint a gyerek.

Hat hónap múlva aztán megszökött s erős volt a gyanú, hogy itt bujkál valahol. Mert Hegyi Krisztina az ura elítéltetése után hazajött az apjához, itt várta a gyereket s itt élt csöndesen, sápadtan és szótlantul.

Ez volt a nagy eset, ami két hétig meddön foglalkoztatta a csendőr-örsöt.

Szabó Lőrinc tudta, hogy most érkezett el az órája.

Két napig csöndben hagyta az ügyet; gondolta, hadd nyugodjék meg Kajetán s hadd gondolja, hogy itt felhagytak az üldözésével.

A harmadik nap aztán fölvette a fegyverét, tétleny tett a táskájába, vonatra ült és lement a falujába. Ragyogó téli idő volt, keményen fagyott. Hó épen ezért nem tudott esni s a falusi fák barnán és szomorúan álltak a metsző levegőben mint fájdalmas, elárult mártírok. Szabó Lőrinc tekintgetve ment végig a vasútról bevezető hosszú utcán s halotta, hogy a hegy alatt sóhajtozik a kopasz, nagy erdő.

Az apjáiék a nagy utca közepén laktak, oda nyitott be először, de úgy sietett, hogy még a bundáját se vetette le.

Az anyja váltig biztatta:

— Egy kis jó forralt bort, Lőrinc. Jó lesz ebben a nagy hidegben. De leintette.

— Nem lehet. Most nagy vad ügyében járok.

— A Kajetán?

— Az. Nem látták édesanyámék erre csavarogni?

— Dehogy láttuk, fiam, dehogy láttuk. Tizennyolc óta nem volt az itthon, énekelte az öregasszony. Ugyan minek hajszolod mán a gyerekkori patjásodat?

Szabó Lőrinc egy komorat rándult.

— Ez törvény — mondta.

S elment.

A Hegyiéknél az asszonyt kereste. Az ott lakott, mióta megjött, a hátsó szobában gubbasztva, csendesen, mint egy hazajáró lélek. Varrt épen s a kemény kopogásra fölrezzent.

— Szabad.

A nyitott ajtóban Szabó Lőrinc állt előtte keményen, csákósan, fegyveresen és számonkérőn, mint a törvény. Sosem gondolta, hogy így látja viszont s Szabó Lőrinc se gondolta hajdan, hogy ilyen lesz a találkozásuk. Elsápadt az asszony s a csendőr is zavartan köszönt egy csöndeset.

— Jónapot.

Az asszony letette a varrnivalót, kinézett az ablakon, reszketett. Fölállt, széket húzott a csendőrnek s a torkában vert a szive.

— Tessék.

Szabó Lőrinc leült és nézte az asszonyt. Az nehezen mozgott már. Jóformán mindennap várta az istenáldást, hamarosan leült, mert remegett a térde.

Szabó Lőrinc látta az asszony állapotát, valami keserűség szállott rá.

— Hát így van?

Az asszony megértette a kérdést s Szabó előtt nagyon elpirult.

— Így!

Most hallgattak egy keveset. Szabó Lőrincen átmentek a múlt napok, az esték, ismerte ezt a szobát apróra, a szekrényt, a varrógépet, a székeket, mindent. Egy pohár volt a szekrény tetején, megismerte: ő hozta Pöstyénből a leánynak, mikor katonáéktól odajárt fürdőbe. Lám, még megvan. De velük Pesten biztosan nem volt. Azlán a remegő asszonyra futott a tekintete. Annak kissé májfoltos volt az arca, de még mindig szép volt. Soványabb egy kicsit, sápadtabb, keserves sorsa belekarmolt az arcába, de a vonalak emlékeztetőn őrizték a régi Hegyi Krisztinát. Ó ha most az ő asszonya lehetne, az ő fiát hordozhatná, s ő várhatná a nagy órát. Most nem lenne ilyen hazátlan, társtalan laktanya lakója, nem a szigorú nagy csendőr, de boldog szántóvető gazda, aki várja a gyereket. S ez az asszony erős, vidám, piros menyecske lenne, megbecsült, gondozott. Módos gazda szép felesége. Nem lenne ilyen szóttalan, szomorú, sápadt és elviselt. Keserű érzések voltak ezek. Komoly, ravasz szavakkal akarta kezdeni, így tervezte útközben, mikor jött, de ezek a keserves érzések más szavakat nyomtak ki a száján.

— Látja, látja, milyen másképen lett volna minden, ha énám hallgat. Nyugodtan, gond nélkül élnék a hatvan hold földön, nyáron aratnánk, télen otthon ülnék, jó kis ámbitusos házunk lenne, leánder az ámbituson, meg hajnalka, disznók az ólban, lovak, barmok az istállóban. S most az én gyereket várnök. Olyan szép, nyugodt, erős asszony lenne. A Szabó Lőrinc felesége. S nem kellene félni, hogy bebörtönözik az urát. Hát érdemes volt?

Hegyi Krisztina félősen és szomorúan húzta föl a vállát. Ebben a mozdulatban bent volt minden szomorúsága, de az is, hogy akármit van is, szereti azt az embert. És hogy nem tud semmit, egy szót se tud mondani a csendőr beszédjéhez, egyetlenegy hozzákapcsolódó szót se. Idegen neki ez a beszélő ember s fél ugyan tőle, hogy most ki van neki szolgáltatva, de a félelme és az uráért való rettegése mellett azért mégis lenézi, hogy így a törvény örve alatt ennek a hatalmával akar bosszút állni a vetélytársán a régi vereségért.

Szabó Lőrinc érezte ezt. Valami oktalan szégyen vágott át rajta s aztán emiatt kemény düh az asszonyra. Mert igaza volt: most nemcsak a kötelességét teljesítette. Mindenáron meg akarta fogni azt az embert, mindenáron meg akarta bosszúlni magát. Meg akarta mutatni ennek az asszonynak, hogy kettőjük közül ő az érdemesebb s ő lett az erősebb. Az emlékezés elmúlt, megsértett férfi lett, ravasz és csendőr. Vallatott.

— Hát érdemes volt? Látja, tegnap elfogták Kajetánt.

Az asszony szédült eget. Hát mégis? Mégis?

Olyan lett, mint a fal. Megkapaszkodott a székbe, nagy szemei dermedten meredtek Szabóra. Alig tudta kinyögni a kérdést.

— Hol?

Szabó felelt s minden idegével figyelte az asszonyt.

— Hatvanban. A csendőrök.

Nagy kő szakadt le az asszony szivéről. Föllélekzett. Hatvanban? Ez nem igaz. Ott nem foghatták el. Mert az ura itt bújkál a szomszédos erdőben, innen látogat néha haza. Itt van, itt van s amit ez az ember mond, hazugság. Csak be akarta csapni. Kinozni akarta. Alig tudta visszafogni a nevetését. De azért nem árulta el magát. Fájdalmat mímelt az arcára.

— Szegény uram.

A csendőr éles szeme látta mindezt s fölnevetett.

— Engem nem csap be. Csak meg akartam tudni biztosan: itt van-e a környéken az ura. S látom, hogy itt van, mert rettenetesen megkönnyebbült, mikor azt mondtam, hogy Hatvanban akadtak rá. Jobban vigyázzon az arcára, ha engem akar becsapni.

Az asszony rettentő gyűlölettel meredt rá. Érezte, hogy itt nemcsak a csendőrrel áll szemben, de elsősorban a mellőzött férfival s hogy ez a harc életre-halálra megy.

— Szóval, itt van valahol? — kérdezte a csendőr.

— Nem tudom.

— Ne tagadja.

— Nem tudom, — csökönysködött az asszony. — Kilenc hónapja, hogy nem láttam.

— Ne hazudjék. Kilenc napja sincs. Biztos, hogy maga éllelmezi, ruházza, gondozza innen, hisz maga a felesége.

Ezt csúfolódva mondta ezt a «felesége» szót. Gondolta, dühbe hozza vele az asszonyt s az elszólja magát.

De az asszony magánál volt. Föllobbant a szeme és vigyázott.

— Az vagyok s meg is tenném, higgye el, mert szeretem s kötelességem lenne, de nem tudom, merre van. Bár tudnám, utána mennék.

A csendőr összekapta a száját. Még mindig utána menne? Még mindig elsőbb személy az a szökött rab? Még mindig nem bírna vele?

— Egyszóval, nem akarja bevallani? Figyelmeztetem, hogy a tagadásával magát is csak bajba dönti. Mert elfogják ám az urát biztosan s ha kisül, hogy maga is részes volt a szökésében, magát is elzárják, Hegyi Krisztina.

— Zárjanak. Legalább együtt leszünk. De én nem tudok semmit. A csendőrt elöntötte az indulat.

— Vagy azt hiszi, nem találom meg? Mondom magának, előkaparom a föld alól is. Ez nem egyszerű nyomozás. Itt Szabó Lőrinc áll szemben Jasztrab Kajetánnal. Itt nem engedek, ha megszakadok se. Itt leszek, figyelmeztetem, itt leszek mindig, még a gondolatát is kilesem, kutatok, járok s addig nem nyugszom, míg azt a szépséges urát el nem csípem. S ha én egyszer elcsípem...

Ökölbe kapta a kezét.

Az asszony összeszorította a száját és nem szólt. De most nyugodtan megölte volna ezt az embert.

Négy nap telt el s az asszony majdnem kétségbeesett. Mert igaza volt Szabónak, csakugyan ő ruházta, élelmezte az embert, A falu végén volt a házuk, hosszú kert nyúlt le a patakig, ott kezdődött a nádas s az fölment az erdőig, ahol Jasztrab Kajetán meghúzta magát, mint a kergetett vad. Rendesen három naponként találkoztak. Mert rettenetesen szerette ez a szökött fegyenc a feleségét s ennie is kellett neki. Ugy gondolták ki, hogy az asszony körülfigyel este s ha tiszta a levegő, meggyújtja szobájában a lámpát s nem függönyözi el az ablakot. A világos ablak odalátszik az erdőbe. Akkor az ember vár egy negyedórát s ha nem alszik ki a világosság, kilopószik az erdőből, bele a nádasba, befagyott rajt a víz tövig, aztán át a kertajtón, be a házig. Ott a konyhablaknál várja az asszony, meg is ölelheti, meg is csókolhatja, aztán megkapja az eleséget, a ruhát, átadja a szennyest s vissza.

Igy élt Jasztrab Kajetán a falujában már két hete.

Most Szabó jövetele előtt két nappal volt itt. Azóta már esedékes lett volna a lámpagyújtás, de az asszony nem merte. Mert Szabó ott volt mindenütt hallgatagon és lappangón, mint az árnyék, mint egy irgalmatlan fenyegetés. Egy este a nádasnál látta lapulni az asszony, máskor a ház előtt ment el, tegnap alkonyatkor az erdőszélen látta elmenni s ma is itt lappang valahol a házközelben. Az asszony majd megőrült. Már három napja nem ehetett az ura s ha ma se sikerül valahogy élelmet juttatni hozzá, nem tudja, mi lesz. Látta ezt a nyomorult, kergetett embert, ahogy fázva, éhesen áll az erdőszélen és az estén keresztül les az ablakra. Az kigyullad — fölcsillan benne a reménység —, de egy perc múlva eltakarja már a függöny, sötét lesz és baktat vissza szomorúan és éhesen a rejtekére.

Az asszony majd az eszét vesztette. Jött az este és még nem tudott kitalálni semmit. Már azon gondolkodott, hogy kimegy a csendőrhöz és rimánkodik neki. De aztán mégis kitalált valamit, amire fölújjongott.

Becsomagolt az urának, az apjának megmagyarázta a tervét, aztán egy másik kosarat keresett elő, abba is élelmet rakott, elővette nagy, meleg kendőjét s meggyújtotta a szobában a lámpát. Az ablak redőnyét nem engedte le s az ragyogott az esti erdő felé, mint egy megmentő hívás.

Az asszony leült és várt. Öblös csend volt a szobában, a ketyegő, láncos óra csak növelte a csendet s a vére fülébe zúgott, mint egy messzi ijedelem hangja. Majd megölte az izgalom, úgy félt. De nem volt más választás.

Várt és nézte az órát.

Mikor a negyedóra letelt, kendőjébe burkolódzott, karjára vette az elkészített kosarat, keresztet vetett és kilépett. Erős téli szél üvöltött, a hajtott, vastag felhők közül ki-kicsillogott néha egy-egy nagyszemű, téli csillag, néptelen volt a falu, üresek az utcák, a kutyák is fedél alatt vacogtak s itt-ott fény nézett ki az ablakból, mint az együttlévő család szeme.

Senkit sem látott. Szabó, ha itt volt, jól elrejtőzködött. De ha nincs itt? Ha máshol jár? Vagy beült valahová ebben a dermesztő időben? Ha nem sikerül? Hideg ököl vágott a szívére, de azért csak megindult a falu másik végére vivő utcán befelé. Mi lesz most? Remegett s kétségbeesetten hadarta :

— Istenem. Ó én édes, jó Istenem.

Már elhagyta a kocsmát, honnan világosság áradt az útra, már nem is hitt a sikerben, már sírás torlaszolta a torkát: nem hallott lépteket a háta megett.

Visszanézett.

S a kocsmajtó kieső, keskeny fényében egy alakot látott maga után surranni. Szabó volt. Megismerte a csendőrruhát. Jött utána az első lépésétől, csak mivel a hideg és a síkos út ellen vastag zsákdarabokba göngyölte a lábát és mert egyébként is iparkodott óvatosan lépkedni, nem hallotta az asszony a lépteit. Látni meg csak az látott kint, akinek a szeme megszokta a sötétséget s az asszony most jött a világos szobából.

Egyszerre nevetetnékje támadt. De hangosan nem mert, csak belekuncogott a kendőjébe. Most még nagyobb óvatosságot tettettett, de meg kellett is az idő az urának, hát hátra-hátra nézett, meg-megállt, hallgatózott; Szabó ilyenkor mindig meglapult kerítések, kapuk aljában s égett a türelmetlenségtől. Ez az urához megy, élelmet visz neki, gondolta. Vigyázat. Itt a nagy pillanat. S követte.

Vagy félórába telt, míg a másik faluvégre egy süppedt kis házhoz értek. Ott megállt az asszony, körülhallgatózott és besurrant.

Szabó inkább érezte, mint látta.

A házhoz ért, levette válláról fegyverét, villanylámpáját mellére akasztotta s az ablaknál hallgatózott. Sötét volt bent és halk nesz. Szabó várt még. Hagyja őket, gondolta, hadd higyjék, hogy nincs veszedelem, hadd melegedjenek össze.

Öt percet várt.

Még ötöt.

Aztán benyomta az ajtót, kezébe kapta a puskát, belépett a szobába s nagy, mély hangján, tele diadallal mondta:

— Add meg magad, Jasztrab Kajetán.

S fölgyújtotta mellén a villanylámpát.

Egy ványadt öregasszonyt látott az ágyon feküdni, előtte kibontott kosár s abból valami ételt majszolt. A kis kályhában apró rőzsetűz égett s az asszony ott ült az ágy előtt. Mikor Szabó betoppant, felugrott és valami nagy nevetés volt az arcán.

— Egy kis élelmet hoztam a Kati néninek, hallottam, hogy beteg — magyarázta.

— Igen? — vicsorgatta a csendőr.

— Igen. Maga azt hitte, az uramhoz jövök? Istenem, bár tudnám, hol van ebben az ítéletidőben.

Zsebkendőt fogott a szeme elé.

Szabót majd megfojtotta az indulat. Odalépett az asszonyhoz, megmarkolta a kezét s attól lehetett félni, mindjárt legázolja.

— Becsapott? Megálljon, megissza még a levét ennek.

Kirohant, bevágta maga után az ajtót s hallani lehetett, hogy káromkodik.

Volt is rá oka bőven. Mert míg itt ezek történtek, a kergetett ember nagyott sóhajtott az erdőszélen a kigyuló világosságra s hogy a negyedóra letelt, futva igyekezett céljához. A kertnél fogta óvatosabbra a lépteit. Behajolt az ablakon.

— Kriszti.

Az öreg ember volt ott. Kiadta a csomagot.

— Pszt. Vigyázz!

— Kriszti?

— Nincs itt.

A rabbal nagyott fordult a világ. Két hete a gyereket várta már, jóformán ezért szökött meg, ezért lett üzőtt vad télvíz idején s most azt hitte, megszületett, azért nincs itt az asszony. Örömfajtottan dadogta:

— A gyerek? Megvan?

— Nem, — suttogta az öreg. — Krisztina a csendőrt ment félrevezetni. Szabó Lőrincet. Vigyázz. Les rád. Mindig itt van. Siess, mert minden percben jöhet. Egy hétre valót csomagolt be Kriszti. Ha jöhetsz, majd jelzünk.

Becsukta az ablakot.

Jasztrab Kajetán bódultan állt egy pillanatig. Szabó Lőrinc. Hát eljött, itt van és fizetni akar. De az asszony. A drága. Könnyek szöktek a szemébe. Ó csak egyszer, egyszer nyugton lehetne már. Vele.

Körülhallgatózott és loholt vissza. Mire a csendőr megjött, pedig az is szaladt egész úton, már nyoma sem volt Jasztrab Kajetánnak.

Az asszony is hazaért. Nevetett. Próbált imádkozni, háládatosan, leborulva, de csak nevetni tudott boldogan, édesen és elégedetten. S az ablak függönyözetlenül még soká ragyogott a menekülő ember felé.

Másnap nem történt semmi.

Szabó Lőrinc szégyenkező dühvel járta az erdőt és szidta az időt. Nem esett hó s így nyomokat se láthatott. Csörtetett, keresve csaliton, bozóton, talán Jasztrab Kajetán rejteke előtt is elment, de nem talált semmit. Hideg volt az erdő, üres és hallgató, mint egy kirabolt koporsó. Fázó madarak rezzentek a téli avarban, egy-egy nyúl futott néha, ez volt minden.

Utána való nap se volt semmi.

Azután se.

De a negyedik nap, hogy a téli égről ereszkedett az este, nagy lótás-futás támadt Hegyiéknél. Az asszonyra jött rá a nagy órája.

Ebédelni még rendesen ebédelt, de úgy öt óra felé rosszul lett és érezte, itt a nehéz kötelesség.

Szabó Lőrinc onnét tudta mindezt, hogy a ház mellett lapulva látta, amint az öreg Hegyi, lámpával a kezében, szaladt el s kevés várta sietve hozta a bábát.

Lehetett hat óra, egészen sötét, komoly este, már így derekán januárnak, lámpa kellett hát. Meg is gyújtották s a nagy zürzavarban ragyogott az ablak befüggönyözetlenül bele a sötétbe. De senkise gondolt vele.

Szabó Lőrinc odalopózott a világos ablakhoz, odanyomta a fülét s hallgatózott. Hegyi Krisztinának súlyos lehetett a nagy asszonyóra, mert sikoltzott. Nagy, széles és mély sikolyok voltak ezek, a szülés méltóságos nagy jajai, drága fájdalmai s Szabó Lőrinc megdöbbenve és szomjasan hallgatta őket. Álmélkodva és csodálkozóan állt ott, sohasem hallott ilyesmit s közben gondolatok rajzoltak a fejében.

Hegyi Krisztina a Jasztrab Kajetán gyermekét szüli. Hegyi Krisztina visszafizeti Jasztrab Kajetánnak a természet erőit és egy ölelkező óra boldogságát. Hegyi Krisztina az asszony nagy kötelességét teszi. S Jasztrab Kajetánnak gyereke lesz. Ó, ha ő állhatna ott az ágynál; ó, ha neki szólnának ezek a termékeny, nagy sikolyok; ó, ha ő remeghetne várón, félőn és kicsit szégyenkezően az asszony nagy munkája előtt s dadoghatna féltő, csillapító, becéző szavakat; ó, ha Hegyi Krisztina most az ő gyereket szülné. De nem. Ő itt állt kint fagyoskodva, magányosan. Ő, a nagy csendőr, ki hajszakban éli le az életét, kinek nincs ötpernyi igaz emberöröme, csak egy-egy hideg siker, merev laktanyaágyon alszik, ha alszik, jelentést ír, tervet farag s most itt les be az üzött rab ablakán, ki elvette tőle az örömeket s akire most rettentően irigykedik.

Úgy nyomták ezek a gondolatok, mint nagy, téli tenyerek. Fájdalom volt benne, gyűlölet és irigység.

Valami motozást hallott a ház másik feléről.

Figyelt.

Csendőr lett megint.

Újra nesz, mintha közelednék valaki.

A szülő asszony odabent egy kétségbeesett síkoltott.

— Az ablakot! Szentséges Isten, az ablakot függönyözzék be!

De már késő volt.

Jasztrab Kajetán megjött az ablak hívására s mert a ház tulsó felén nem találta nyitva a szokott ablakot és mert síkoltásokat hallott és zürzavart s mert tudta, ez mit jelent, ide került. Odahozta az arcát az ablak világossága elé s az újjai hegyében volt a szíve, ahogy be akart zörgetni.

S az ablak másik felén egy másik arc volt: Szabó Lőrincé.

Csak egy pillanatig tartott, aztán futásnak eredt Jasztrab Kajetán.

Szabó Lőrinc utána.

Elkapta vagy tíz lépésnyire s kemény birokra mentek. Egyszerű lett volna fegyvert tolni a szökött rab szeme elé s megállítani a halál fenyegetésével, de Szabó Lőrincben kilobogott az ősi, szabad párbajok vére; ember volt, egyszerű, fölgyult és erős, igaz paraszt, akinek elintézni valója van; önkénytelenül dobta ki kezéből a fegyvert s kézzel, az izmok ős ingerével rontott Jasztrab Kajetánnak.

Nagy párbaj volt ez. Nem csendőr és rab, csak két férfi birkózott itt. Lihegtek, ütöttek, fojtogattak és hörögtek, de Jasztrab Kajetánt megviselte a fogság s a télbencsavargás, védte az életét, védte, de elnyomta Szabó Lőrinc, a mellére térdelt s ütötte.

Jastrab Kajetán érezte, hogy vesztett.

Legyőzték s ez a vereség nem is Szabó Lőrinctől érte, hanem az élettől. A végzete volt, ami ellen nem tehetett. Nincs tovább. Meg kell adnia magát és el kell felejteni minden tervét, el kell felejteni az aszszonyt, a gyereket, az egész életet, ami ezután következne s menni kell a rabságos hat, vagy a szökése miatt talán több év felé. Hirtelen roppant csüggedés fogta el. Mintha minden erejét egy perc alatt kiszívták volna. Lecsuklottak a karjai. Szabó Lőrinc még mindig ütötte. Ez most már fáj. Ezek az ütések most már a lelkeig értek. Sóhajtott s úgy esett ki a szájából a kérés, mint egy nagy csomó megalvadt, szomorú vér.

— Ne bánts.

Szabó Lőrinc felhőkölt és lecsitult erre a hangra. Ez valahogy elkapta ütő kezeit.

Leszállt Jasztrab Kajetán melléről s az arcába világított.

Sovány arc volt, beesett, sápadt, gubancos szakáll körítette, a szemei, a hajdan álmódó, nagy, kék szemek valami rettentő szomorúságot néztek ki magukból, a szája bús volt, csüggedt és kiábrándult, egy élet ült rajta, mint egy vén, szomorú koldus, a kezei felvérződtek, a ruhája tele volt fagyos földdel és tépett volt a küzdelemtől. Ahogy ott feküdt, olyan volt Kajetán, mint az örök ember szomorú szimboluma.

Szabó Lőrinc is valami ilyet érezhetett, mert nagyon elcsöndesedett hangon mondta:

— Kelj fel.

Az felkelt. Hosszú, lefogyott alakja olyan volt, mint egy óriási kérdőjel, mint egy nagy-nagy rokkanás.

És Szabó Lőrinc most vette csak észre, hogy nem tud örülni. Azt hitte, hogy újjongani fog, hogy üvölni fog rettentő örömeiben, ha elfogja ezt az embert. És most, a beteljesedéskor, ott állt szótlánul és megzavartan, előtte a világos ablaknak, mellette ennek az embernek és nem tudott, nem tudott örülni. Kereste a gondolatokat, amik hajszolták, üzték, csiklandták idáig, ezért az óráért, de színüket vesztették, egyszerű csaló szavak lettek, melyek mellől elszökött az öröm. Voltak tervei, hogy majd ezt mondja, meg azt mondja, gögös, gúnyos, hatalmaskodó szavakat, de ezek egy erős embernek szóltak, egy méltó ellen-

félnek, a hajdani délceg Jasztrab Kajetánnak, kit, úgy gondolta mindig, nagy és nehéz tusában valami szabad mezőn fog leteperni. De ennek a megesett, vézna embernek itt, a vajudó asszony ablaka alatt, nem lehetett ezeket elmondani. És nem is voltak már meg ezek a szavak. Eltűntek valahova az örömmel együtt.

Csak állt ott s azon vette észre magát, hogy Kajetánnal együtt szomjasan mered az ablakra, úgy néztek, de úgy néztek, hogy nem lehetett volna tudni, melyik az ember az asszonynak és melyik az ellensége. Olyan egyformák voltak. Az egyik, akinek a gyerekét szüli az asszony, a másik, akitől örökre elvette ez az ember ezt az örömet. Üldözött az egyik, üldözö a másik, legyőzött az egyik s győző a másik, de ebben a pillanatban egyiknek sem volt semmije s még egy vonással hasonlók és egyek voltak: örök férfiak, akik annyi roskadás és annyi próba után mindaketten egyformán nagyon-nagyon szerették ezt az asszonyt.

Amögött az ablak mögött mindakettőnek ugyanaz a világ volt: az asszony. Az asszony, ki úgy világított az életükben, mint egy messze fárosz, aki mindkettőjükben úgy élt, mint egy szépséges szép ünnep, akit csókokon, szerelmeken, munkán, győzelmen és bukáson át hajszol az ember, a férfisor legyőzhetetlen, örök álma, a minden tettek értelme, a minden futások értelme, a nagy Pár, ki ott él futó idő és sajgó sejtek mélyében, az ő hiány, a valaki, akit csak úgy lehet megnevezni: asszony.

Ennek az egy szónak az igézetében állt ott a két ember. Nem néztek egymásra. Mindketten az ablakra meredtek és hallgatóztak.

Nem értették innét a kihallatszó hangokat és mindaketten léptek egyet.

Kettőt.

Hármat.

Azt lehetett hinni, két kíváncsi testvér oson az ablak alá.

Belülről mondatok csaptak ki s úgy estek a két férfi elé, mint lelőtt, zuhanó madarak.

— Az uram. Istenem, az uram.

A nevét kiabálta az asszony.

— Kajetán! Kajetán!

Elnyomta a szülés fájdalma, de lehetett hallani, hogy bugyborékol a száján az ura neve.

Majd egy nagy jaj következett, amire mindaketten összerendeztek. Ezt az új élet okozta. Aztán mindjárt rá kétségbeesett sírás.

— Nem lesz apja a gyerekemnek. Hat évre elzárják. Szűz Máriám, hat évre. Mi lesz velünk? Mi lesz velünk?

Sírt.

Ezt nem lehetett végighallgatni.

Szabó Lőrinc remegett, de még se tudott elmenni onnét.

Hallatszott, hogy az öregasszony csittítja.

— Ne sirj, Kriszti. Ne sirj. Ne félj. Majd elgyőz vele az urad.

Erős ember.

S kicsapódott az asszony folytonos sirásából.

— Dehogy győz. Dehogy győz. Hiszen hat hónapig rab volt, négy hete bújosdik. Dehogy győz. Dehogy győz. Szabó Lőrinc elviszi. Szabó Lőrinc! . . .

Szabó Lőrincnek az újjai a marka húsába vágtak.

Hallotta, hogy nyöszörög az asszony. Nagy kínjai lehettek. Nyögve kiabált az anyjának:

— Menjenek ki . . . nézzék meg . . . nézzék meg . . .

Szabó Lőrinc nem tudta, hogy van.

Irtózatos kint érzett.

Nem bírta ezeket a hangokat.

S ha most kijön valaki.

Kajetánra nézett.

Az ott állt sovány, megkínzott arcával, mint egy odadermedt szobor, látszott, ha hozzányúlnának, összeesne. Kűszált szakállát verte a feltámadt szél, a szája szoros volt, akár a halottaké s nagy szeméből hullottak a könnyek, mint nagy, olvadt ólomcseppek, végigfolytak az arcán és belevesztek a szakállába.

És Szabó Lőrinc is sirt. Küzdött ellene, de nagyon-nagyon mélyről facsarodtak elő a könnyek, megduzzadtak a szemhéja alatt, ki-formálódtak és leestek, mint két súlyos szív.

Elfordult.

Intett.

Nem bírta már.

— Menjünk.

Szólni nem tudott.

Jasztrab Kajetán megfordult. Azt se látta, hogy sirt Szabó Lőrinc, azt se látta, hogy mi történt odabent, csak a füleivel élt. Csak sejtette ezt a menésre intő gesztust is s elnyűtt valója engedelmeskedett. Ment. A járó izmok öntudatlan mozgása vitte.

Szabó Lőrinc ment utána és nagy-nagy háborúság volt benne. Az a világos ablak egy nagy kiáltás volt mögötte; annak a világos ablaknak a képe beégett a lelkébe, mint a tüzes vasnak a nyoma; az a világos ablak számonkért tőle és szemrehányt neki.

— Szabó Lőrinc, rossz ember vagy. Szabó Lőrinc, rosszat tettél.

De feleselt vele. Védte magát.

— Nem igaz. Csendőr vagyok és a kötelességemet teljesítettem.

De ez a védekezés bágyadt volt és gyenge és maga se érezte elégnek. Mert valami belül nemet mondott rá.

Ó, hisz ha érezhetné, hogy jót cselekedett. Ha az élete igent mondana erre a tetteire. De hol volt ez az igen? Hol volt a helyeslés? Eddig, ha valamit tett, az életének mindig volt rá egy jóváhagyó szava, olyasvalami, mintha egy rajtakívül álló valaki helyeselne neki s most ez a helyeslő valaki is tagadott, tagadott és nemet mondott.

Erősítgette.

— A kötelességem volt.

De az ablak hátulról utána jött, megtámadta és a lelkéig mondta a tagadást.

— Nem. Ehhez semmi köze a kötelességnek. Ez bosszú volt. Csúnya, embertelen bosszú volt, Szabó Lőrinc. Szégyeld magad.

És hiába fordult az életéhez, az is ezt mondta:

— Bosszú volt, Szabó Lőrinc. Bosszú.

Szabó Lőrinc megint védekezett.

— De hisz ez rab. Egy szökött rab.

Az ablak azonban kiáltott a háta megett.

— Nem. Ez nem volt fontos neked, Szabó Lőrinc. Ez neked nem szökött rab volt. Ez neked Jasztrab Kajetán volt, aki elvette tőled az asszonyt.

Érezte, hogy ez igaz, de fölvágta a fejét.

— Hát aztán? Ha így van is? Jogom volt hozzá. Ez elvette tőlem előbb, én elvettem tőle később. Kvittek vagyunk. Most nem csináltunk egymásnak semmit, úgy állunk.

— Nem igaz. Tetőled kisebbet vettek el. Csak egy tervet. Csak egy álmot. De te ettől egy életet. Egy asszonyt, aki szereti. Egy asszonyt, aki évekig az övé volt s kitartott mellette jósorsban és nyomorúságban; egy asszonyt, akiért ölt, egy asszonyt, aki gyereket szült ma ennek az embernek. Melyiteknek van több jussa ehhez az asszonyhoz? Melyiteknek jelent többet?

És támadta az ablak és kérdezte:

— Nyugodt vagy, Szabó Lőrinc? Nem igaz. A nyugodt ember örül és te nem tudsz örülni. Mert öröm csak az igaz tettek után nő. Tolvaj vagy. Gonosz ember vagy, Szabó Lőrinc.

Azután:

— Kaptál valamit ezzel a teteddel? Semmit se kaptál. Elvettél egymásmellől két embert és te nem kaptál ezzel semmit. Mert te ezután is ép olyan magányos ember maradsz, laktanya lakója, szerettelen, mint eddig. Sőt még jobban. Mert magad is csak üzö társa leszel ezután magadnak. Mi hasznod volt? Mert bosszút se álltál. Hol van a bosszúd, Szabó Lőrinc? Hol van az elégedettséged?

S ez nem volt sehol. Kínlódó és mélyes mélyéig felkavart ember volt, már fáradtabb és sokkal csüggedtebb, mint ez a másik ember ott előtte. A valaki, aki eddig tartotta és vigyázott rá, elszaladt s most egyedül volt.

Megint szavak érték.

— A nyugalom a fő. Hol a nyugalmad?

Később egy új kérdés.

— Azt mondod, szeretsz engem, Szabó Lőrinc. Hát akkor mért bántasz és mért veszed el az egyetlen örömemet?

Ez kegyetlen nagy kérdés volt.

Lecsüggesztette a fejét és ment. És már nem volt szava és már nem tudott semmit sem ellenvetni.

Beérték az erdőbe.

És az erdő, a viharos, nagy, téli erdő egy hirtelen vonással megnyihült és visszaszaladt a múltba.

Mert nagy játékok és mesepartú gyerekromantikák helye volt hajdan ez az erdő. Csak pár száz lépést merészkedtek be nyári tikkadás-kor Jasztrab Kajetánnal. Ezentúl már mély lélekezete volt az egybezsúfolt vegetációnak, a mozdulatlanságba dermedt fák titokzatos élete kezdődött, hol csend volt, mélység és egy óriási szív lassú dobbanásai: már az erdőkirály birodalma. Itt lesték az erdőkirályt, akit sohase láttak, de akiről érezték, hogy van. Jasztrab Kajetán sok mesét tudott róla s ezekben a mesékben nagyszakállú, jószágos apró emberkeként élt az erdőkirály. Ó, ha most találkozna vele, az bizonyosan sírva fakadna s megkérdezné:

— Mit csinálsz, Lőrinc, a pajtásoddal, kivel együtt jártatok a birodalmamat? Ó gyerekek, szegény, megöregedett, embersorsú gyerekek, tegyétek le a haragotokat, tegyétek le a rosszasaátokat, gyertek velem, én majd mesélek nektek. Ne bántátok egymást. Legyetek jók, hiszen olyan jó jónak lenni és olyan fájdalmas a gyűlölködés. Lőrinc fiam, olyan szomorú és olyan fájdalmas a gyűlölködés.

Ment és hirtelen mélyről jövő szemrehányással érezte, hogy megverte ezt az embert. Keményen, durván és állatiasan. Érezte, hogy kemény térdé alatt hogyan emelkedtek a sovány bordák; hogy mikor az arcába vagdosott, besüppedt keze alatt az arc lágy, sovány húsa, mint puha talaj a nehéz lépések alatt; hogy nedves lett a keze az elesett ember szájától, ahogy a szájára vert és hogy sajogtak az ujjai, ahogy az arc kiálló csontjait érték. Mindez most meztelen tisztaságban bukott fel benne s a nyers seb fájásával fáj neki.

Fojtogatta valami nagy-nagy szorítás és ebben a fölzaklatott zürzavarban érezte, hogy ő ezt a harcot kezdettől fogva elvesztette. Hogy ő már nem tehet semmit. És megértette, hogy az élet nagy és rettentő ágbogas s hogy túl törvényen és normákon áll és vigyázza önmagát az ember. Megértette, hogy szeretni néha nagyon fájdalmas és nagyon nehéz s néha úgy szeretünk, hogy magunknak kell elesni ebben a szeretetben. Hogy a szeretet nagy és tiszta és független tőlünk, de mire erre rájövünk, már nagyon megpróbált és nagyon szomorú emberek vagyunk. És érezte, hogy ennek a szeretetnek az alapján adósa Hegyi Krisztinának egy nagy-nagy tettel.

Megállt, behallgatózott az erdőbe s a rabhoz lépett.

— Állj meg itt és várj. Mintha emberkiáltást hallottam volna. Megnézem, mi az.

Nem nézett rá. A földön járt a szeme. De halkak voltak ezek a szemek, jószágosak és szomorúak. Kezek, melyek nagy kézfogásra lendültek efelé a megpróbált ember felé. Emberi szemek, melyekkel üzent az életnek, hogy megállotta a harcát, üzent az erdőnek, hogy meghallotta a panaszát, üzent az asszonynak, hogy megértette, amit mondott neki

ezen az estén, üzent a családnak, a gyerekeknek, ami, tudta most, neki sohasem lesz. De csodálatos melegséggént élt benne, hogy ő jó ember, aki, ime, nem bánt már senkit, csak egy kis nyugalmat kér és helyet a szíveikben, ahol meghúzódhatnak.

Ő, az ember az élete tövén, hol pózok, góg, félelem és szégyenkezés nem fogják, igen-igen nagy gyengeség és igen-igen nagy jóság.

Belépett a bokrok közé, egy darabig hallatszott még a téli viharban a léptei recsegése, egy darabig meg-megcsillant a lámpája fénye, de aztán elnyelte az éjjel és az erdő.

Jasztrab Kajetán ott állt csüggedten, elfogadott végzettel és várta vissza Szabó Lőrincet.

Sokáig várt.

Már vagy fél órája verte a szél, elállta tagjait a hideg és kalapját levitte a vihar.

Állt és várt.

És akkor egyszerre feldöbbsent az élete, mint egy megszorított nagy szív. Úgy hökkent a valóságra, mint egy hirtelen talált nagy kincsre. Szinte megijedt.

Mert ebben a pillanatban tudta már, hogy Szabó Lőrinc elment és nem jön vissza. Hogy ő maga van, szabad és mehet, ahova akar. Hogy a kemény csendőr fölérzett, ember lett és az utolsó lépésnél nagy, nagy pajtás.

Fölemelte karjait az égnek s a súlyos hónapok meggyült könnyei úgy omlottak ki belőle, mint egy óriási, megkönnyebbitő zápor. Sírt, sírt a jószágot kapott ember boldogan, meghatódva, csukló, nagy, harsogó zokogással.

— Ó Istenem, Istenem.

Aztán összeszedte magát, körülnézett és botorkálva, esve, botolva el kezdett szaladni a sötét úton vissza: hazafelé.

Szabó Lőrinc már messze járt. Csöndes volt, nagy, széles és nyugodt. Úgy ment, hogy nem is tudta, hogy megy. Bent élt az élete új és meleg alján. A nagy Csendőr nem volt sehol, csak az ember, a jó, az irgalmas, az igaz. S csak azt érezte, hogy ő jó ember és hogy nem kell szégyenkeznie Hegyi Krisztina előtt.

Hirtelen, mintha nagy párnát hasítottak volna ki, dőlni kezdett a hó. A szél az arcába csapta Szabó Lőrincnek a hideg pihéket s ettől lassan megolvadt. Körülnézett. A fák alatt, átütve az éjszakán, már a hó fehérje simult, mint egy enyhe fátyol. A szél telet dudált és gyerekkori szánkázásokat. Kavargott a hó s Szabó Lőrinc elmosolyodott.

— Holnapra lenne nyom már.

Kicsit szomorkás volt ez a mosolygás.

Aztán fejébe húzta a csákóját, megigazította a fegyvert a vállán, feltúrte a csendőrbunda gallérját és nekivágott a havas erdőnek.

Úgy ment, mint egy ember, aki hosszú-hosszú idő után találkozott magával az élet egy bogas általútján s most nem engedi el többet.

Dallos Sándor.